

הצב שהציץ ו...נכנס

מאת יגאל סלע

צב היבשה במחילתו שנפגעה מהגשם

אחד מימי האביב, בין גשם לגשם, מצאתי בשדה צב קבור באדמה; רק צצה שריונו הציץ מעליה. בעצם, המלה "קבור" אינה במקומה במקרה זה, כי: (א) איש לא קבר אותו — הוא נכנס לי מעבה האדמה מרצונו; (ב) לא כדי להי-קבר עשה זאת, אלא כדי לבלות שם את החורף הקר.

רבים מאד מבין היצורים החיים — יונקים, עופות או חרקים — נקלעים למי-צב בלתי נוח בבוא הקור והגשמים (גם אנחנו ביניהם, לא כן?). ציפורים רבות פותרות את הבעיה בכך שהן נודדות למי-קומות חמים יותר. בני-אדם מעלים לבוש נוסף על עורם. אך מה יעשה הצב? בגדים אין לו וגם לא כנפיים, ואם יחליט — נניח — ללכת ברגל למקום נעים יותר, יחזור הרי הקיץ לפני שירחיק! אז, בלית ברירה, נכנסים לאדמה — וזהו זה!

במצב דומה נמצאים יצורים רבים אחרים, המחפשים להם מפלט מפני הקור בעומק הקרקע. בהם צבים, נחשים, מיני מכרסמים קטנים, שלא לדבר על רמשים. אך האדמה מספקת להם מסתור לא רק מפני הקור. ככל שקר יותר, מוגבלת יכולת תנועתם והתגוננותם מפני אויביהם, וב-קרקע הם מוצאים גם הגנה זו.

אגב, בקיץ מתהפך הגלגל: החום והיור-בש מבריחים אל עמקי סדקי הקרקע את חובבי הגשמים למיניהם, כגון קרפדות, סלמנדרות ועוד.

זמנרמה לפני בוא החורף מחפש לו הצב מקום-מחבוא מתאים לחרוף בו, ועוד לפני שנעשה קר בחוץ הוא חופר לו מחילה צרה, היורדת לרוב באלכסון אל מתחת לפני השטח, לעומק של 10 עד 25 ס"מ. בעומק זה אין הטמפרטורה בארצנו יורדת אל מתחת לנקודת הקפאון, והיא מגיעה על פירוב ל-10 מעלות בקירוב, או אף יותר.

במקומות קרים יחסית, בצפון הארץ, מבליים הצבים במעבה האדמה ארבעה או חמישה חודשים, ואילו בדרום החם יותר ארבעה חודשים ואף פחות. כל אותה עת הם מתזרים מאכילה, אך מתקיימים

ממלאי-השומן שנאגר בגופם במשך הקיץ. גם נשימתם מואטת מאד. ולאלו התמ-הים, כיצד בכלל אפשר לנשום בעומק, ייא-מר כי גם בתוך הקרקע יש אויר — בכמו-יות קטנות אמנם, אך מספיקות בהחלט, בעיקר לאלו שאינם מתנועעים כלל! כך ישהה שם הצב, עד שתשוב הקרקע ותת-מם עם בוא האביב.

במקרה זה שלפנינו (ראה תמונה) לא שפר גורלו, אך אין הוא יכול להאשים בכך איש. מסיבה כלשהי חפר לו מיודענו הצב מחילה שטחית מדי והגשם סחף את תקרתה וחשף את גופו לפגעי מזג-האוויר. אם יקרה כדבר הזה בראשית עונת הגש-מים, כשבחוץ עדיין שוררת טמפרטורות נוחות, ייתכן שהצב יחפש וימצא מקלט אחר. אך אם אירעה המפולת בעיצומו של מזג-האוויר קר, לא מן הנמנע כי בכך יקיץ הקץ על הצב המסכן. כמי שנמנה על היצורים בעלי הדם הקר ואוהבי החום אין הוא מסוגל לפעילות של ממש בטמ-פרטורות נמוכות. ואם המדחום מראה על 5 או על 10 מעלות, לא יוכל להושיע את עצמו. בלתי-ברירה יישאר במקומו, נתון לחסדי מזג-האוויר, עם כל הסכנה הכרוכה בדבר. בטמפרטורות של אפס מע-לות אין לו כמעט סיכויים להישאר בחיים. אבל, כמובן, רוב הצבים יודעים כיצד להתחפר. עובדה: כמה צבים מגיחים כל שנה על פני השטח?